

Žymiausias Mariaus Katiliškio kūrinys suskambo anglų kalba

Sigitas KANIŠAUSKAS

Pasvalio Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje kovo pradžioje viešėjusi JAV lietuvė Birutė Vaičjurgytė-Šležienė pristatė į anglų kalbą išverstą rašytojo Mariaus Katiliškio romaną „Miškais ateina ruduo“ („Fall comes from the Forest“). Praėjusių metų rugpjūtį knygą išleido Čikagoje įsikūrusi Elizabeth Novickas leidykla „Pica Pica“.

„Mano tapatybė dviguba, tad esu ir lietuvė, ir amerikietė“, – su vos juntamu amerikietišku akcentu tarė iš Bostono atvykusi vertėja. Viešnia susirinkusiesiems pasakojo, kad jos tėveliai iš Lietuvos pasitraukė 1944 m. vasarą, artėjant antrajai sovietų okupacijai. B. Vaičjurgytė-Šležienė gimė Čikagoje, kur buvo susitekusi didžiausia lietuvių bendruomenė. Paskui šeima persikėlė į Bostoną. „Nors gyvenome amerikietiškoje terpėje, tačiau augau lietuviškoje aplinkoje ir nuo pat mažens skaičiau lietuviškas knygas. Esu dėkinga tėvams, kurie perdavė meilės Lietuvai jausmą. Angliškai išmokau tik pradėjusi mokytis, o šeštadieniais vienuolika metų lankiau lietuvišką mokyklą“, – toliau pasakojo B. Vaičjurgytė-Šležienė. Amerikoje gimusi tautietė aktyviai dalyvavo lietuviškoje kultūrinėje veikloje – šoko, vaidino scenoje, pati režisavo vaikams skirtus spektakliukus.

Pirmoji jos pažintis su Mariaus Katiliškio kūryba prasidėjo prieš penkiasdešimt metų dirbant Bostono universiteto radijuje. Ruošdama laidą apie lietuvių tautosaką, išvertė Mariaus Katiliškio apysaką, kurios pavadinimo dabar nebeprisimena. Radijo bendradarbis pasiūlė perskaityti rašytojo romaną „Miškais ateina ruduo“. „Galima sakyti, kad tai buvo meilė iš pirmo žvilgsnio. Jau pirmieji knygos puslapiai pakebė gamtos apibūdinimo lyriškumo. Tiesa, kai kuriuos žodžius ne iš karto supratau“, – prisipažino B. Vaičjurgytė-Šležienė. Sužavėta perskaitytos knygos, Amerikos lietuvė nusprendė ją pristatyti ir anglakalbiams skaitytojams. Tačiau pirmasis romano vertimas išėjo nevykęs.

Viešnia kalbėjo, kad bėgant dešimtmečiams ji neužmiršo Mariaus Katiliškio romano ir prie jo vėl sėdo artėjant rašytojo šimtosioms gimimo metinėms. Iš pradžių versdavo laisvalaikio, o prieš ketverius metus išėjusi į užtarnautą poilsį mėgstamam darbui galėdavo skirti kur kas daugiau laiko.

R o m a n a „Miškais ateina ruduo“ ir kitus Mariaus Katiliškio kūrinius nėra lengva skaityti, nes juose gausu dabar nebevertinamų ar retai vartojamų žodžių. „Skaitydami rašytojo kūrinius gerimės jo stiliumi, gyva, sodria kaimo žmonių kalba, detaliais gamtos vaizdų aprašymais“, – kalbėjo renginio vedėja, lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė R. Grubinskienė. Jos nuomone, romano vertimas į anglų kalbą turėjo būti didžiulis iššūkis JAV gimusiai lietuvei. Juolab kad B. Vaičjurgytė-Šležienė nėra profesionali vertėja – iki išeidama į užtarnautą poilsį ji dirbo apskaitininke įvairiose bendrovėse. Kalbėdama apie lietuvių ir anglų kalbos skirtumus, R. Grubinskienė atkreipė dėmesį, kad mūsų kalba yra labai sinonimiška. Kaip pavyzdį mokytoja pateikė veiksmažodį „eiti“, turintį net 24 kitokios reikšmės atpalvius. Romano vertėja minėjo, kad ilgainiai užtruko Mariaus Katiliškio kalbos „šlifavimas“, bandant anglų kalba perteikti kūrinio dvasią. Tačiau pernelyg nesigilino į literatūros kritikų gvildinamą romano simboliką. Iš pagrindinių veikėjų jai labiausiai patiko skirtingi abiejų moterų – Agnės ir Monikos – personažai. Vertėja paaikšino, kad pažodinis knygos pavadinimas anglų kalba būtų per ilgas ir gremėzdžiškai skambėtų. Tad pasirinko trumpesnę ir aiškesnę „Fall comes from the Forest“, kuris lietuviškai reiškia „Ruduo ateina iš miško“.

Mokymų ir edukacijų erdvėje susirinkę renginio dalyviai, iš

Birutės Vaičjurgytės-Šležienės į anglų kalbą išverstas Mariaus Katiliškio romaną „Miškais ateina ruduo“.

kurių dauguma buvo Petro Vileišio gimnazijos moksleiviai, išgirdo B. Vaičjurgytės-Šležienės teatrališkai perskaitytas dvi romano ištraukas anglų kalba. Viešnia kelis kūrinio egzempliorius padovanojo bibliotekai. Tad anglų kalbos įgū-

džius tobulinantys skaitytojai visuomet turi galimybę susipažinti su vienu žymiausių Mariaus Katiliškio romano angliška versija.

Paklausta apie būsimus vertimus, B. Vaičjurgytė-Šležienė šypsodamasi tikino, kad jos prietariai neleidžia atskleisti nei autoriaus, nei knygos pavadinimo. Pasakė tik tiek, kad į anglų kalbą pasiryžo išversti populiaraus lietuvių literatūros klasiko psichologinį romaną.

Po renginio B. Vaičjurgytė-Šležienė kartu su drauge nemažai laiko praleido Mariaus Katiliškio atminimo kambarėje. Paskui, lydimos bibliotekos darbuotojų, viešnios aplankė žymiausias Pasvalio vietas.

Susitikimą su B. Vaičjurgyte-Šležiene Pasvalyje pasiūlė organizuoti Seimo narys Stasys Tumėnas. Po parlamentaro skambučio lapkričio pabaigoje prasidėjo bibliotekos darbuotojų susirašinėjimas su vertėja. JAV lietuvė išverstą Mariaus Katiliškio romaną pristatė paskutinį vasario savaitgalį vykusioje tradicinėje Vilniaus knygų mugėje.

Aidos GARASTAITĖS
ir Pasvalio Mariaus
Katiliškio viešosios
bibliotekos archyvo nuotr.

Romano vertėja prie buvusios Pasvalio viešosios bibliotekos, kurios vedėju 1941–1944 m. dirbo Marius Katiliškis.

Viešnia išraiškingai perskaitė porą ištraukų iš kūrinio.